

ПРОПОЗИЦІЇ

Міністерства освіти і науки України

до проєкту Закону України

«Про внесення змін до статті 46 Закону України «Про фахову передвищу освіту» (щодо імплементації норм Конституції України, Європейської хартії регіональних мов або мов меншин та рекомендацій Венеційської комісії)»

(реєстраційний номер 4628 від 22 січня 2021 р., н. д. О. Волошин)

(перше читання)

Міністерство освіти і науки України в межах компетенції не підтримує законопроект в запропонованій редакції.

Законопроектом пропонується внести зміни до статті 46 Закону України «Про фахову передвищу освіту» (далі – Закон), обґрунтовуючи це необхідністю імплементувати норми Конституції України, Європейської хартії регіональних мов або мов меншин та рекомендацій Венеційської комісії.

Відповідно до статті 10 Конституції України державною мовою в Україні є українська мова. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України. В Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України. Застосування мов в Україні гарантується Конституцією України та визначається законом.

Законом України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин» визначено, що стосовно кожної мови, на яку поширюються положення Хартії, застосовуються підпункти «а (iii)», «b (iv)», «с (iv)», «d (iv)», «е (iii)», «f (iii)», «g», «h», «i» пункту 1 та пункт 2 статті 8 частини III Хартії.

Зокрема, пункт «с) iv)» передбачає можливість застосовувати один із заходів, передбачених у підпунктах і - iii, принаймні до тих учнів, які самі, або у відповідних випадках сім'ї яких, цього бажають і кількість яких вважається для цього достатньою; і) передбачити можливість надання середньої освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або ii) передбачити можливість надання суттєвої частини середньої освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або iii) передбачити в рамках системи середньої освіти викладання відповідних регіональних мов або мов меншин як складову частину учбової програми).

Пункт «d (iv)» передбачає можливість застосовувати один із заходів, передбачених у підпунктах і - iii, принаймні до тих учнів, які самі, або у відповідних випадках сім'ї яких, цього бажають і кількість яких вважається для цього достатньою; і) передбачити можливість надання професійно-технічної освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або ii) передбачити можливість надання суттєвої частини професійно-технічної

освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або iii) передбачити в рамках системи професійно-технічної освіти викладання відповідних регіональних мов або мов меншин як складову частину учбової програми).

Пункт «е (iii)» передбачає якщо у зв'язку із роллю держави стосовно вищих учбових закладів, підпункти і і ii застосовуватися не можуть, заохочувати і/або дозволяти надання університетської або інших форм вищої освіти регіональними мовами або мовами меншин чи створення можливостей для вивчення цих мов як окремих дисциплін університетської або іншої вищої освіти.

При застосуванні положень Хартії заходи, спрямовані на утвердження української мови як державної, її розвиток і функціонування в усіх сферах суспільного життя на всій території України, не вважаються такими, що перешкоджають чи створюють загрозу збереженню або розвитку мов, на які відповідно до статті 2 цього Закону поширюються положення Хартії.

Відтак, статтею 46 Закону передбачено, що засади мовної політики в закладах фахової передвищої освіти визначаються Законом України «Про освіту», в якому визначається співвідношення застосування державної мови та інших мов в освітньому процесі на різних рівнях освіти, зокрема фахової передвищої освіти.

Згідно з абзацом другим частини першої статті 7 Закону України «Про освіту», частиною другою статті 46 Закону держава гарантує кожному громадянину України право на здобуття фахової передвищої освіти державною мовою в державних і комунальних закладах фахової передвищої освіти.

Відповідно до частини п'ятої статті 46 Закону «у закладах фахової передвищої освіти відповідно до освітньо-професійної програми можуть викладатися одна або декілька дисциплін двома чи більше мовами - державною мовою, англійською мовою, іншими офіційними мовами Європейського Союзу, забезпечуючи при цьому здатність здобувачів фахової передвищої освіти продемонструвати результати навчання відповідної дисципліни державною мовою. Перелік іноземних мов, якими здійснюється викладання навчальних дисциплін, визначається закладом фахової передвищої освіти.».

Згідно з частиною п'ятою статті 7 Закону України «Про освіту», частиною п'ятою статті 46 Закону за бажанням здобувачів фахової передвищої освіти та за наявності відповідних умов заклади фахової передвищої освіти створюють можливості для вивчення ними мови корінного народу, національної меншини України як окремої дисципліни в обсязі, що дає змогу провадити професійну діяльність у вибраній галузі з використанням цієї мови.

Таким чином, питання застосування мови в освітньому процесі закладів фахової передвищої освіти вже врегульовано у статті 46 Закону України «Про

фахову передвищу освіту», а зазначені норми не суперечать Конституції України та взятим міжнародним зобов'язанням.

Пропоновані зміни до частини третьої статті 46 Закону України «Про фахову передвищу освіту» передбачають, що обов'язкове вивчення державної мови в обсязі, що дає змогу провадити професійну діяльність в обраній галузі з використанням державної мови встановлюється тільки для закладів фахової передвищої освіти державної і комунальної форм власності, що суперечить частині третій статті 27 цього Закону, відповідно до якої заклади фахової передвищої освіти всіх форм власності мають рівні права і обов'язки у провадженні освітньої діяльності відповідно до законодавства.

Вважаємо недоцільним заміну слів «англійської мови» на «офіційні мови Організації Об'єднаних Націй» оскільки пропонуваній термін не конкретизує мови міжнародного спілкування, а в значній мірі дублює цей термін.

Пропонована редакція частини п'ятої суперечить частині другій статті 7 Закону України «Про освіту».

Неприйнятними вважаємо пропоновані зміни до частини дев'ятої зазначеної статті Закону щодо вивчення державної мови за бажанням здобувачів в приватних закладах фахової передвищої освіти, оскільки така новація суперечить частині першій статті 7 Закону України «Про освіту» та частині першій та другій статті 21 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

Суперечать, також статті 7 Закону України «Про освіту» та статті 21 «Про забезпечення функціонування української мови як державної» пропоновані зміни до частини десятої статті 46 Закону України «Про фахову передвищу освіту».

Пропонована частина одинадцять дублює частину четверту статті 46 Закону України «Про фахову передвищу освіту».

У 2019 році Конституційний Суд України визнав Закон України «Про освіту» таким, що відповідає Конституції України, в тому числі статті 10 Конституції України, про яку йдеться у законопроекті.

Підхід, запропонований Законами України «Про освіту», «Про фахову передвищу освіту» узгоджується з міжнародними документами, зокрема Європейською хартією регіональних мов або мов меншин. Частина перша статті 8 Європейської хартії регіональних мов або мов меншин дозволяє кожній державі визначати різні підходи до різних мов національних меншин «відповідно до стану кожної з таких мов і без шкоди для викладання офіційної мови».

Міністр освіти і науки України

Сергій ШКАРЛЕТ

«05» 02 2021 р.